

ЕКЗИСТЕНЦІЙНО – ПЕРСОНАЛІСТСЬКІ ІНТЕНЦІЇ ФІЛОСОФІЇ БЛЕЗА ПАСКАЛЯ ТА ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Актуальність дослідження. Сучасна парадигма світосприйняття вимагає взаємодії практичного і теоретичного вимірів, матеріального й ідеального, західних і східних традицій, сцієнтистсько-раціоналістичних і екзистенційно-персоналістських начал, що сприяє розширенню світогляду. Нове прочитання Б. Паскаля та Г.Сковороди фокусує екзистенційно-персоналістські експлікації. Вагомість доробку цих мислителів полягає у тому, що вони наголошуючи на значенні серця у житті людини, тим самим перехопили подальшу ірраціоналістичну тенденцію у філософії.

Феномен Б.Паскаля та Г. Сковороди давно став об'єктом вивчення філософів, істориків, культурологів, соціологів, теологів. Особливо важливим у розкритті екзистенційно-персоналістських прагнень Б. Паскаля та Г. Сковороди мають праці вітчизняних науковців С. Аверинцева, В. Ляха, М. Кашуби, В. Горського, О. Гуджени, де репрезентовані методологічні, історіософічні, культурологічні засади цілісної інтерпретації філософських, теологічних доктрин цих мислителів, та праці І. Бичка, А. Бичко, В. Ільїна, М. Чернякова, які, відображають гуманістичні прагнення українського кордоцентризму в контексті вітчизняної історико-філософської традиції, співставляють ці прагнення з висвітленням проблеми тотожності та розбіжності раціонального й ірраціоналістичного у рефлексіях Б. Паскаля та Г. Сковороди.

Мета нашого дослідження полягає у з'ясуванні особливостей світовідчуття та світорозуміння Б. Паскаля та Г.Сковороди від раціонального до ірраціонального. Для реалізації мети необхідно розв'язати такі завдання:

– здійснити компаративний аналіз вчень Б. Паскаля і протестантської ортодоксії як продовження формування його релігійного світогляду у напрямі екзистенційно-персоналістських тенденцій;

– з'ясувати сутність ірраціонально-релігійної «логіки серця» Б. Паскаля та Г. Сковороди як кульмінації їх духовних пошуків.

Об'єкт дослідження: «серце» як феномен людського існування.

Предмет дослідження: виступають дискурсивні моделі серця у філософських інтенціях Б. Паскаля та Г. Сковороди.

Як відомо звернення до «серця» має давню традицію, але саме у релігійному світогляді Б. Паскаля воно набуло найпомітнішого звернення. Тому ми підтримуємо сучасних філософів (В.Ільїна, А. Бичко та інших), у чиїх дослідженнях паскалівська детермінація «внутрішнього світу» людини, визнання первинності і значущості «серця», його трансцендентних переживань на противагу розуму, вважається як нове відкриття людини. Тим більше сам Б.Паскаль писав що «саме серце відчуває Бога, а не розум. От що таке віра» [1, с.216].

«Інтуїція серця» Б. Паскаля відзеркалена у ідеях Г.Сковороди, в якої вона постає прихованим осердям людських духовних цінностей і можливостей. Український мислитель вважав «серце» своєрідною безоднею, інтенції якої орієнтовані на з'єднання ще з однією безоднею – Богом, який є функціональним виразником «серця». Бог, на думку Г.Сковороди виступає як «серце світу» при цьому забезпечуючи моральну константу людини як духовної особистості. Бог розгортає перед людиною смислово безмежність. На думку українського мислителя Бог – є любов, яка знаходиться у серці кожного. Ця «філософія серця» Г. Сковороди навчила його бути щасливим. Секрет щастя за Григорієм Савичем в самій людині у її серці, повному любові. «Все проходить, тільки любов залишається після всього. Все пройде, але не Бог, не любов»[2,с.170].

Ірраціонально-«софійне» світобачення Г.Сковороди у низці площин взаємонаближене до експлікації релігійно-духовних пошуків Б. Паскаля, який дискутуючи з критично налаштованими ієзуїтами, захищав громаду Пор-Рояля, де були сконцентровані модуси європейської політичної філософії і теологічної культури від інвентів у неканонічних інтерпретаціях деяких вчень.

На думку Б. Паскаля, ієзуїти безпідставно звинувачували К. Янсенія у запозиченні ортодоксально-протестантського бачення деяких католицьких ідей, про що мислитель описав у своїх «Листах до провінціала». Хоча сам Б.Паскаль відхрещувався від

протестантських ідей, сучасна філософія знаходить спільне між М.Лютером, Ж. Кальвіном та Б. Паскалем. На думку М. Черенкова, всі вони «задають нову парадигму віри, що відмінна від корпоративної середньовічної та заснована на особистому акті віри як екзистенціальному, духовному та інтелектуальному стані»[3, с.149]. Незважаючи на незавершеність полемічних творів, їх фрагментарний та етюдний характер, відсутність чіткої систематизації та узгодження вчення і тип мислення Б. Паскаля ґрунтується на філософських засадах. Його відкритість філософування подібна до вчень С.К'еркегора, Ф. Достоевського, ідеї яких стали зверненням до антропологічної проблематики і заклали фундамент екзистенціалізму, а також до вчень Ф. Ніцше, Ж.- П. Сартра, Л. Шелеста та Г.Сковороди. За словами А. Бичко, відбувається продовження традиції, «започаткованої в сократизмі, обґрунтованої в Блезе Паскаля, розробленої Григорієм Сковородою і завершено сформульованою у «філософії серця» Памфіла Юркевича про могутність саме «сердечного» (екзистенційного) світобачення [4,с.149].

Отже, у результаті проведеного дослідження ми можемо зробити висновок, що найважливішою квінтесенцією формування світогляду Б.Паскаля та Г. Сковороди стали їх рефлексії «інтуїції серця» насамперед як особистісного переживання світу.

Література

1. Паскаль Б. *Письма к провинциалу /Блез Паскаль/ Лабиринты души/ Августин Аврелий. Исповедь.* – Симферополь: Реноме 1998.-416с.
2. Сковорода Г. *Разговор пяти путников о истинном щастьи в жизни (Разговор дружеский о душевном мире)\ \ Г. Сковорода. Повне зібрання творів: у 2 т.- К.: Наукова думка, 1973.-Т.1.- С.163-174.*
3. Чуренков М. М. *Європейська реформація та український євангельський протестантизм: генетико-типологічна спорідненість і національно –ідентифікаційні виміри сучасності. Монографія/ М. М. Черенков. - Одеса: Християнська просвіта, 2008.- 566с.*
4. Бичко А. К. *Проблема ірраціонального в творчості Миколи Бердяєва / А.К.Бичко / Метаморфози свободи: спадщина Бердяєва у сучасному дискурсі. Вип1.- К.: Вид. ПАРААН, 2003 - С.147-150.*
5. Гончарук, Т. *Персоналістська філософія та її різновиди / Т. Гончарук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Сер. Філософія. – 2005. – № 13. – С. 26-30.*
6. Гончарук, Т. В. *Методологічні аспекти дослідження особливостей українського персоналізму / Т. В. Гончарук // Мандрівець. – 2013. – № 6.*
1. 7. Гончарук, Т. В. *Наукове осмислення проблеми серця в українській філософії / Т. В. Гончарук // Філософські науки : зб. наук. праць. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка. – 2006. – С. 220-224.*